

Het nest der vikings

Ruim tien eeuwen geleden teisterden de vikings Europa. Nu eens kon men hun tochten het best bestempelen als werkelijke razzia's, dan weer was het meer zeeroverij of kustplundering, terwijl ze in andere gebieden pogingen tot kolonisatie deden of ook handelstochten ondernamen. Nu nog spreekt de naam van de onvervaarde en bijna roekeloze zeevaarders tot de verbeelding van jong en oud. Weinige volkeren hebben immers in de wereldgeschiedenis dergelijke diepe sporen nagelaten. Spoedig inderdaad ondervonden de strijdlustige noorderlingen dat de kleine schermutselingen die vaak uit de oorspronkelijke ruilhandel ontstonden, hun heel wat meer winst opleverden dan de vreedzame handel zelf. Het besef dat niemand hen kon achterhalen en ook de ontdekking van een aantal zwakke plekken op de kuststreken van Engeland en Midden-Europa, maakten de Noormannen voortdurend overmoediger en onbeschaamder. Over de betekenis van de naam viking (die zij zichzelf gaven) lopen de meningen uiteen. Meestal neemt men aan dat hij afgeleid is van het Noorse woordje "vik" wat "baai" betekent. Zo zou de viking dus een vik-bewoner of iemand die zich in een baai ophoudt geweest zijn. Ook de andere naam Noormannen wijst erop dat ze uit

de fjordenstreek van Noorwegen, evenals uit Zweden, en Denemarken, dus kortom uit Scandinavië of uit "Skandra, de moederschoot van alle volkeren" stamden.

Toen de vikings omstreeks 800 met hun grote tochten begonnen, hadden ze reeds een 10 000-jarig verleden in het hoge noorden achter de rug. Oudheidkundige vondsten bewijzen dat zij in economisch opzicht toen reeds een hele evolutie hadden doorgemaakt. Leefden ze enerzijds als nomaden van jacht en visvangst, anderzijds beoefenden ze eveneens de landbouw en de veeteelt en dreven ze zelfs handel. Zo bezigden zij bij voorbeeld verschillende ploegtypes; naast de sikkel, de zeis en het loofmes dat gebruikt werd voor het afsnijden van takken en bladeren (bestemd als veevoeder), kenden ze ook de schop, de hak en enkele andere volwaardige landbouwwerktuigen. Even belangrijk of misschien wel belangrijker dan de landbouw was de veeteelt. Bovendien weten we met zekerheid dat ze ladingen bont, barnsteen en slaven aanvankelijk ruilden tegen voedsel, wijn, stoffen, sieraden en wapens. Het staat eveneens vast dat zij reeds vroeg verslingerd waren op goud en zilver, vermits verscheidene Europese vorsten regelmatig grote bedragen moesten storten om zich voor hun belegeringen en plunderingen te vrijwaren.

Archeologische ontdekkingen hebben eveneens uitgewezen dat de vikings geen gelijkvormig woningtype kenden. Hiervoor bewoonden ze trouwens een te uitgestrekt en te versnipperd gebied. De Zweedse boeren kenden een vakwerkhuis dat ze met leem bestreken, naast enkele andere vormen van houten woningen. In Noorwegen vonden oudheidkundigen overblijfselen van grote rechthoekige huizen met stenen

fundering en waarvan de houten wanden ook bepleisterd werden. En in Denemarken was het plaggen- of zodendak kenmerkend. Aan de hand van in Denemarken gevonden skeletten kunnen wij ons ook over de viking als mens een idee vormen. Zo blijkt het dat ze gewoonlijk een hoog voorhoofd en een langwerpige schedel hadden, terwijl hun gemiddelde grootte (1,70 m) iets kleiner moet geweest zijn dan de gemiddelde lengte der Zweedse vikings. Vager zijn wij ingelicht over hun gelaatstrekken. Schaarse beeldhouwwerken tonen ons een harde meedogenloze, doch meestal edele uitdrukking. Rond de wilskrachtige kin droegen velen een blonde kortgeknipte baard. Kledingsresten, afbeeldingen en beschrijvingen die van de vikings werden gevonden lichten ons heel wat beter in. Vooral de ontdekking van het Osebergschip uit Zuid-Noorwegen is in dit verband uiterst belangrijk. Men trof er geweven stofstroken met afbeeldingen van mannen en vrouwen aan. De mannen droegen losse, lange en statige schoudermantels en lange, nauwe broeken of wijde pofbroeken, die onder de knie werden opgebonden. Tevens waren ze gehuld in een dik wollen buis of jekker die tot halverwege de dij reikte. De kledij der vrouwen bestond uit lange gewaden of voor jonge meisjes uit korte rokjes en hoge laarzen. Hun haar zat gewoonlijk tot een wrong in de nek gekamd. Vondsten van Chinese zijde in de graven evenals de beschrijvingen van hun opschik in de sagen bewijzen dat de vikings prachtlievend waren. Allerlei juwelen, zoals armbanden en diademen (ook de mannen droegen vaak zeer kostbare banden om het hoofd) kwamen hierbij te pas. In het begin haalden ze het merendeel van deze pronkstukken uit vreemde gewesten, maar weldra gingen ze ook zelfstandig werk leveren. Ook uit hun andere

verwezenlijkingen kon men opmaken dat de Noormannen zeer handige vaklieden zijn geweest. Hun voortreffelijkste realisaties op technisch gebied waren de beroemde vikingschepen. In de loop van de eeuwen veranderde het uitzicht van deze boten zeer zeker en werden, afhankelijk van het doel (koopvaardij of oorlog), ook verschillende soorten in gebruik genomen. Men kon zich een vrij nauwkeurig idee over deze zeeschepen vormen, omdat men vooral in Noorwegen enkele zeer goed bewaarde exemplaren in grafheuvels heeft aangetroffen. De vikingen hadden immers de gewoonte hun aanvoerder in zijn boot te begraven. Naast het schip van Oseberg is vooral dat van Gokstad bekend. Dit schip dateert van omstreeks 900 en was 23,5 m lang bij 5,25 m breed en

had een tonnemaat van 32 BRT (= bruto registerton = totale inhoud van een schip uitgedrukt in tonnemaat). Het was uitgerust met een dertig meter hoge mast en zestien paar roeiriemen van elk 5,5m lengte. Aan weerszijden hingen 32 zwart of geel geschilderde schilden. Het roer had de vorm van een reusachtige roeierm Over de kleur van hun zeilen tast men vooralsnog in het duister, ofschoon de sagen ze fel blauw of rood beschrijven. In geen van beide schepen trof men zitbanken voor de roeiers aan. Men veronderstelt dat deze zeelui hun scheepskisten als roeibank gebruikten. Ook in andere gebruiksvoorwerpen en transportmiddelen, zoals sleden en wagens om zich te land te verplaatsen, vinden we dezelfde zorg die de vikingen aan hun schepen besteedden weer.

De vikings, de stoere en onverschrokken avonturiers uit het Noorden, brachten geruime tijd een ware gesel van roof- en plundertochten over het middeleeuwse Europa. Toch laten enkele vondsten ons toe, ze ook als prachtliedende en ontwikkelde mensen naar waarde te schatten. Het zeer voortreffelijke houtsnijwerk op de uitmuntend gebouwde schepen getuigt immers van een verfijnde zin voor praal en luxe.

